

U Sekretarijatu Energetske zajednice (EZ), organizacije zadužene za energetska tržišta u Evropi, očekuju da će se nove EU takse, između ostalog, odnositi na električnu energiju proizvedenu u termoelektranama na uglj.

Građani će ubuduće plaćati veće račune za struju, a možda će doći i do pada životnog standarda. Ovo su prognoze stručnjaka sa kojima je Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) razgovarao o novoj graničnoj carinskoj taksi (the Carbon Border Adjustment Mechanism).

Naime, ukoliko firme u tzv. trećim zemljama proizvodnjom neke robe zagađuju ugljen-dioksidom (CO₂) više nego što je dozvoljeno u Evropskoj uniji, tu robu će prilikom uvoza EU dodatno cariniti. Plan za ovu taksu predstaviće Evropska komisija sredinom godine. EU ovo radi kako bi sprečila „curenje ugljenika“ koji izaziva klimatske promene, odnosno obeshrabrila vlasnike kompanija da izbegavaju da plate takse za zagađenje tako što će premestiti fabriku u zemlje u kojima te takse nema – kao što je Srbija. Najavili su da se uvođenje mera očekuje do 2023. godine, za sektore koji nose najveći rizik.

Istraživanje CINS-a pokazuje da će ovo biti problem i za Srbiju, koja će, prema okvirnoj proceni Privredne komore Srbije (PKS), u 2021. u EU izvesti oko 8% proizvedene električne energije. Nije poznato koliko ove struje će stići iz termoelektrana, ali Srbija gotovo 70% energije proizvodi spaljivanjem uglja.

Viktor Berishaj iz organizacije Climate Action Network Europe, koji prati politiku klimatskih promena i energetike u Jugoistočnoj Evropi, objašnjava na koji način bi budući nameti mogli da se obračunavaju

„Ukoliko bi EU uvela taksu na uvoz električne energije proizvedene od fosilnih goriva iz Srbije, mogla bi da je carini po jedinici, megavat-času, ili po količini emitovanog ugljen-dioksida (CO₂) za uveženu struju, pri čemu bi u oba slučaja cena morala da odražava visinu naknade za emitovanje CO₂ u EU“.

Domaće termoelektrane su u 2019. emitovale preko 27,3 miliona tona CO₂ – od čega samo TE Nikola Tesla u Obrenovcu preko 20,3 miliona tona.

Nove mere za treće zemlje bi mogle da budu nalik ovom sistemu, ali se razmatraju i druge opcije, rekao je u martu pred Evropskim parlamentom komesar Paolo Đentiloni (Gentiloni). Bojan Stanić iz Sektora za strateške analize, usluge i internacionalizaciju u PKS kaže da su veliki energetske potrošači kompanije registrovane u oblasti hemijske i gumarske industrije i firme iz metalske i autoindustrije, koje čine oko 52% ukupnog izvoza Srbije u EU.

Deset najvećih izvoznika iz ovih delatnosti, mnogi iz van-evropskih država, čine oko 21% ukupnog izvoza u EU, dodaje. Prvih sedam kompanija na ovom spisku, prema njegovim rečima, su: Tigar Tyres (Tigar tajers), HBIS Group, Serbia Zijin Bor Copper (Ziđin), Yura

Corporation (Jura), Philip Morris International (Filip Moris), Fiat (Fijat) i Naftna industrija Srbije.

Posledice po građane

Zvezdan Kalmar iz nevladinog Centra za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR) zaključuje da će se sve ovo prelomiti na građanima, jer će plaćati veće račune za struju:

„Elektroprivreda Srbije (EPS), sasvim izvesno, nema sredstava da pokriva ekološke mere iz svog obrta, tako da će to građani da pokrivaju“.

Slobodan Minić iz Fiskalnog saveta slaže se sa tim. Dodaje da Srbija nije veliki izvoznik struje, ali kada ima viška je izvozi. Ipak, smatra da za EPS ovo neće biti toliko problem, koliki za ostatak privrede koji koristi energiju koja nije čista.

„Ukoliko imamo strane investitore koji znaju da Srbija ima 70% prljave električne energije, da li bi (oni) uopšte otvarali svoje postrojenja ovde ako znaju da će zbog toga plaćati velike takse prilikom pokušaja izvoza tih proizvoda u EU?“, pita se Minić.

On dodaje da se stvara mogućnost da građani zaposleni u tim kompanijama gube poslove. Ukoliko Srbija postane manje poželjna za investiranje to bi značilo manji privredni rast, a možda i stagniranje ili pad životnog standarda, objašnjava Minić i dodaje da se bez kvalitetnih stranih investicija ne prenosi ni tehnologija ni nova znanja čime se ulazi u začarani krug ekonomske stagnacije.

Dodaje da nova taksa u praksi znači i da će naši proizvodi biti skuplji na tržištu, odnosno pad konkurentnosti domaće privrede.

Uvođenje takse u druge industrije bi povećalo cenu proizvoda u Srbiji, što bi imalo direktan uticaj na ekonomiju zbog intenzivne trgovine između Srbije i EU, objašnjava Berishaj.

On dodaje da u početku mogu da postoje ograničenja u uvođenju taksi onim granama industrije koje pomažu ekonomski razvoj, ali i da bi taj „kredit“ vremenom nestajao radi modernizacije i smanjenja emisija. Međutim, Berishaj dodaje da ne vidi da će ovi izuzeci važiti za energiju iz fosilnih goriva.

Izvor: cins.rs